IX. évfolyam. Arad, 1894. Október 19. Péntek. 242-ik szám.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG: az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában, földszint. Kéziratokat nem adunk vissza. Telefon-szám: 151.

ELŐFIZETÉS: Helyben 1 évre 12 frt, 1/2 évre 6 frt, 1/4 évre 3 frt, 1 hóra 1 frt. — Vidéken 1 évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt. 1/4 évre 3 frt 50 kr, 1 hóra 1 frt 20 kr.
HIRDETÉSEK: 6-hasábos petit sor egyszer 8 kr, minden következőnél 6 kr. Bélyegdíj külön 30 kr. Nyilttér sora 20 kr.

KIADÓ-HIVATAL: ARADI NYOMDATARSASÁG (az aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.) Telefon-szám: 151.

A pártonkivüliek

— Egy országgyülési képviselőtől. —

Budapest, október 18.

A hadsereg nélkül maradt vezér, a ki hogy valahová tartozzék, szőröstől-bőröstől a klerikál-feudális párthoz csatlakozott, *Szapáry* Gyula gróf, a képtelen ambicziók áldozatainak, az önmagukat lejárt államférfiaknak szomoru képü alakja, az ő schwarcz-gelb ujságjában kétségbeesett, szivszaggató jajveszékelést követ el ama napról-napra sürübben s több-több valószinüséggel felmerülő hirrel szemben, hogy a pártonkivüliek közül többen visszatérnek a szabadelvü párt kötelékébe.

Azt mondja, hogy erkölcsi lehetetlenség a pártonkivülieknek a szabadelvü pártba visszatérniök, mert őket elvi ellentétek kényszeritették a kilépésre, melyek ma is fenállanak. Sokkal könnyebb ezt mondani, mint elhitetni a világgal akkor, midőn annak a pártválságnak a körülményei, mely a pártonkivülieket teremtette, minden apró részletével együtt még élénk emlékezetében él mindenkinek, s a Szapáry schwarczgelb ujságjának hazudozásai ezen tények egyszerü felsorolásával is önmagukban csuffá lesznek.

Először a pártonkivüliek nem egyszerre s nem azonos okok miatt léptek ki régi pártjuk kötelékéből; nem egyakaratu, sem egy elvü emberek ők, kik épen ezért tekintélyes számuk daczára sem alkothattak politikai pártot. Szapáry Gyula és egy pár mágnás kreaturája — kiket miniszterelnöksége alatt juttatott a képviselő mandátumhoz — a sértett hiuságból és hatalmi pozicziók elvesztéséből eredő személyes gyülölködés és engesztethetetlen, soha megnem alkuvó autagonizmus miatt hagyta oda a szabadelvü pártot. Ezek abba természetesen soha vissza nem térhetnek, miután a párt kebelében, — melynek jóvoltából Szapáry Gyula gróf maga annyi ideig miniszter és *nagy ember* volt — árulást követtek el az által, hogy benn bujkáltak egy évig a párt kötelékében és ezen álló esztendő alatt egyebet se tettek, mint annak egysége ellen intrikáltak és elpártolásra bujtogattak. Ezeknek az embereknek csakugyan nincs visszatérésük a szabadelvü párt kebelébe, de nem a politikai ellentétek miatt, hanem egyszerüen azért, mert az a köztisztesség legelemibb fogalmával ellenkeznék. Ezekhez az urakhoz tartozik a derék *Tibád*, a ki Szapáry visszaléptével nem találta meg a számitását a szabadelvü párt kebelében és a jó *Péchy* Tamás, ki azért haragudott meg a többségre, mert nem választotta meg ujra a ház elnökévé; mindketten sokkal tovább mentek a szabadelvü párt elleni gyülölködésükben, sem hogy becsülettel annak kebelébe visszatérhetnének.

A most jellemzett disszidensek azonban csak egy kisebb töredékét képezik a párton kivül jutott képviselőknek. Egy másik csoport, a puroszok azon része, melynek tagjai a kolompos frondőrök hitegetése folytán saját pozicziójuk iránti tulságos aggályoskodás miatt, — nem bizván a Wekerle-kormány sikeréhez sem a szabadelvü párt együtt maradásához, — elhibázott számitásból követték Szapáryékat. Ezek visszatérése ellen senkinek se lehetne ellenvetése, a röstelkedés pedig, melyen a megtérés alkalmával tulesniök kell, egészen az ő privát dolguk. Általában pedig a puroszok kilépésének elvi ellentétekből eredő okot adni nemcsak tájékozatlanságra, hanem a legnagyobb *merészségre* is mutat, miután az ő ismert első irásbeli enunczicziójukban nyiltan a szabadelvü pártban állitólag uralkodó klikkek befolyására hivatkoztak, és magukat egyébként Wekerle személye- és politikájával teljes összhangzásban levőknek vallották.

A pártonkivülieknek tekintélyesebb részét azonban a reverzalisták s azon képviselők képezik, a kik akár állásuk, hajlamuk, családi összeköttetésük stb, miatt a radikális egyházpolitikai törvényjavaslatokat meg nem szavazhatták. Ezen tagokat a pártnak tudvalevőleg azon határozata kényszeritette a távozásra, mely szerint a reformjavaslatok ellenzése inkompatibilis a pártban maradhatással. Tudjuk, hogy ki provokálta ezen határozatot, ugyanazon *Károlyi* István gróf, a ki a Szapáry-Atzél frondnak titkos ügynökeképen bent maradt a szabadelvü pártban s ennek disszolucziójára minden képzelhető alkalmat és eszközt felhasznált. Ez állitotta élére az elvi ellentétek megférhetlenségét és követelte az egyházpolitikai kérdésekben konzervative gondolkozó elemek kilépését, holott ezen ellentétek nem kényszeritették kilépésre a párt

Az „Aradi Közlöny" tárczája.

Ezer év meseköltése.

Az igazi népköltészet legmélységesebb forrásai a mondák és mesék. A vallási, a legfelsőbb lényről való fogalmak, a nép érzelem- és gondolatvilágának első megnyilatkozásai, a történelmi emlékek első nyomai ezekben a a mondákban és mesékben vannak lerakva és megörökitve. Az életmódnak, társadalmi szokásoknak és az ezekben nyilatkozó különleges nemzeti izlésnek első csiráit pedig ezeken a meséken és mondákon kivül más kutfőkben hiába keressük. Az ugynevezett irott kutfők már tisztultabb, magasabb müveltséget tárnak elénk, mikor már az illető népfaj jóval tul van bölcső-korán. Ezek a szájról-szájra, nemzeti hagyományként átszármazott költészeti emlékek az illető népfajnak igazi dajka-dalai. Ezek a mesék és mondák tehát a nemzeti közmüvelődés történelmének legelső nyomai, a melyek visszavezetnek bennünket jóval messzebb, azon tul, a hol a történetirás fonala megszakad.

A mese-költészetet ennél fogva két szempontból kell felfognunk, egyrészt mint kezdetleges költészeti termékeket, a nemzeti költészet legprimitivebb alkotásait, a melyekben a képzelem játszsza a főszerepet és zabolátlan tarkaságban jelentkezik; másrészről pedig mint a nemzeti történelem kutfőit, a melyekben a nemzeti hagyományok, történelmi tények többnyire a csodás dolgok vegyületében itt-ott felcsillámlanak, mint az aranypor a fövenyben. Az ujabbkori történetirók különösen nagy buzgalommal és bámulatos sikerrel tanulmányozzák ezeknek a csodás történelmi mondáknak igaz jelentőségét. A világhóditó római uralom és Romának, az örök városnak megalapitóiról szóló mondák, a Romulus és Remus, a farkas anya stb. meséknek helyes értelmezése egész irodalmat teremtett Németországban, melyben századunk legkiválóbb tudósai mérték össze éles elméjüket. Mindez elég érthetően igazolja az ugynevezett történelmi mondáknak és meséknek fontosságát a történelem-irodalomra nézve. De nem lehet tagadni a többi fajta népmondáknak és meséknek jelentőségét sem, melyek a tisztultabb izlés, országszerte divó szokások jelentőségére és eredetére nézve nyujtanak felvilágositást. Különösen azok a népmondák és népmesék birnak nálunk jelentőséggel, amelyek a családalapitásra, a házasságkötésre, a családi életre; a szülők és gyermekek közötti viszonyra vonatkoznak és pedig szerencsénkre ezekben a mesékben és mondákban csakugyan bővelkedünk is. Látjuk az ifju férfi küzdelmét, többször ember feletti vállalkozásait, mig kedvesének, többnyire a nagy szépségü királyleánynak kezét megnyeri. Látjuk a leány nőségét a maga szüzi tisztaságában a legnagyobb női erénynyé magasztosulva, midőn még a hét fejü sárkánynyal és a leggonoszabb mostoha ármánykodásaival, pokoli terveivel szemben is daczol. Látjuk az önfeláldozó jó testvért és minden lépten-nyomon az igazság, becsületesség diadalát és a gonosz szándék, a bünös törekvések bukását. Mindez kétségkivül felemelőleg hat minden kedélyre. Innét van az a régi közmondás, hogy a meséket és mondákat a gyermek megérti, a felnőtt ember okul rajtuk és az öreg gyönyörködik bennök. Ezek azok a költészeti termékek, a melyeket mindenki, bármily müveltségü, bármily koru, bármily rangu, legyen az illető bármily életállásban, megért és élvezni tud. A gyermek első szellemi tápláléka, melyen az értelem és kedélyvilágának szervei kezdenek izmosodni, kifejlődni, mert ezek a mondák és mesék foglalkoztatják összes szellemi tehetségeinket. Meghatják a kedélyt. Örömre, lelkesedésre gyujtják vagy könyüt fakasztanak szemünkben és részvétet, bánatot szivünkben a sorsüldözött iránt. Foglalkoztatják az emlékező tehetséget a szövevényes mesék különösen pedig a történelmi mondacsoportok; táplálják a képzelmet és felköltik az érzelmet, az itéletet, a megfontolást. Ennél fogva éppen ezek a nemzeti mesék és mondák legalkalmasabbak arra, hogy gyermekeink ártatlan, hamisitatlan tiszta lelkébe átvigyük a nemzeti érzést, a nemzeti izlést és a nemzeti hagyományok iránti szeretetet, hajlandóságot és lelkesülést, mert mindezeknek közös többese lesz majdan az erős férfi-kedélyben a nemzeti érzés és az önfeláldozó hazaszeretet, mivel ezeket a legszentebb érzelmeket nem lehet ám átültetni a szivekbe, mint már kifejlődött erős fákat, hanem bizony először melegágyat kell készíteni a szivben, azután ezeknek az érzelmeknek csiráit, palán

határozata ellenére szavazó radikálisokat a nemzeti pártban és klerikálisokat a függetlenségiben.

Hogy tehát a szabadelvü pártnak azon tagjai, kiket csupán az egyházpolitikai reformok dolgában vallott ellentétes nézetük kényszeritett egy ellenséges cselfogás alapján a pártból kilépniök, abba most vissza ne léphessenek, midőn a szét választó momentum lekerült a napirendről, egyben pedig teljesen egyetértenek a többséggel, azt csak olyan vitathatja, a ki ugy állitja a dolgok menetét helyesnek és igazságosnak, a mint az az ő vágyait és reményeit megvalósitaná. Tényleg azonban a pártviszonyok egészen a helyzethez és a helyes politikai érzék impulzusaihoz képest fognak alakulni, nem pedig Szapáry Gyula gróf óhajtásai szerint. Ha a volt miniszterelnök az immár közel egy év óta párton kivül álló képviselőkből maig sem tudott külön pártot tömöriteni, ha ezek ennyi idő alatt sem erezték szükségét vagy alkalomszerüségét annak, hogy más ellenzéki pártok kebelébe lépjenek, annak nem adhatjuk más magyarázatát, minthogy csupán alkalomra várnak, mely a szabadelvü pártba való visszalépésükhöz hidul szolgáljon, s több mint valószinü, hogy az egyházpolitikai reform-akciók befejezése válságot fog jelenteni a pártonkivüliekre nézve. Ekkor fog majd kitünni, hogy hanyad magával marad a volt miniszterelnök, s hány és milyen tagokból fog állani a — *Szapáry párt.*

BELFÖLD.

A kir. udvartartás az idén is sok megbeszélés tárgyát képezte a pénzügyi bizottságban. Ezeket a „megbeszéléseket" nem igen tartják ildomosnak azon egyszerü okból, mert hiszen a szélsőbaliak is elismerik, hogy a m. kir. udvartartásnál a paritás és dualismus terén minden tekintetben nagy haladás látható. Jól jegyezte meg a miniszterelnök, hogy az udvar részéről a legnagyobb figyelemmel vannak, nehogy a legkisebb oly figyelmetlenség vagy mellőzés történjék, ami nem felelne meg Magyarország közjogi helyzetének.

—

Uj főispán. Sopronmegye és város főispánjává ő Felsége Simon Ödön alispánt nevezte ki, s a kinevezés már legközelebb megjelenik a hivatalos lapban.

A reformtöbbség a házban.

Budapest, október 18.

A többség, mely a képviselőházban a főrendiház által még el nem fogadott két egyházpolitikai javaslatnak visszaküldése mellett van, már a tegnapi ülés elején biztos volt. Ez a reformtöbbség ugyanazon elemekből áll, mint a képviselőházban első izben lefolyt tárgyaláskor, azzal a különbséggel, hogy a szabadelvü párt erős bizalma és számbeli ereje is öregbedett. A függetlenségi pártnak intelligencziára és számra hatalmasabb része *Helfy* Ignácz, a szabadságot szolgáló reformoknak a szabadságharcz óta kipróbált hive által jelentette ki, hogy elfogadja a kormány javaslatát, melynek értelmében a vallás szabad gyakorlatáról szóló törvényjavaslatot ujabb megfontolás végett a főrendekhez visszaküldetni kéri.

Apponyi gróf nem változtatta meg taktikáját és felfogását e kérdésben. A reformokat, mint mindig ő is kivánja, de nem hallgathatja el aggodalmait, melyeket a reformok megvalósitása kelt benne. Epp ugy, mint a főrendiházi ellenzék, Apponyi is tévesen értelmezi a felekezetnélküliséget, mert hiszen az, hogy valaki nem tartozik valamely elismert vallásfelekezethez, még egyáltalán nem idézi elő szükségkép a vallástalanság, vagy éppen vallásellenesség veszedelmét.

Wlassits Gyula képviselő, a ki a többi európai államokban létező házasságjogi törvények alapos tanulmányozása által e kérdésben a jogi tekintély hirét szerezte meg magának, Apponyi gróf ismeretes aggályaira ugyancsak megtelelt.

Wekerle miniszterelnök kijelentette, hogy a konvencziónális hazugságok permánens nyilatkozatai közé tartozik az, ha egyeseknek valamely felekezeten kivül állását a vallástalansággal akarják felcserélni. Ellenkezőleg, a gyakorlati élet tapasztalata azt tanitja, hogy az ilyenek, mint pl. a nazarénusok és bizonyos baptista-felekezetek, gyakran mély vallásossággal vannak eltelve.

Az őszinte reformellenesek megczáfolására a legfontosabb és legmeggyőzőbb ellenérv azonban abban az igazságban van, melyet *Wekerle* miniszterelnök és *Szilágyi* igazságügyi miniszter államférfiui ékes szólás által történelmi becsre emelkedett beszédeikben, mesteri logikával kijelentettek, hogy t. i. az igazi vallásosság ott virágzik legjobban, a hol az állam semmi kényszert sem gyakorol a vallási és egyházi élet terén, mert a nép őszinte vallásos érzelme és igazi vallásossága legerősebben a szabadság üde levegőjében fejlődik. Talán Apponyi is okul ezen, és pedig a pártkörökön kivül mindenütt haladó irányban fejlődő népéletnek Magyarországon is látható tünetei által. Apponyi gróf bámulatos negativ következetességet nyilvánitott abban, hogy minden előrehaladó parlamenti munka elé mesterséges akadályokat tudott görditeni. A magyar nemzet azonban már mit sem akar tudni a politikai tehetetlenség e férfiatlan rendszerének folyton ujból megkisérelt becsempészéséről.

Ugron Gábor, *Károlyi* Sándor gróf és *Batthyányi* Tivadar gróf ellen, a kik a főrendiházi reformellenes párt ismeretes érveit ismételték a már meglehetős türelmetlen ház előtt, mérsékelt és eszmékben gazdag beszédében visszautasitotta, illetve alaposan megczáfolta ezeket az aggályokat a miniszterelnök és határozottan kijelentette, hogy a kabinet tagjai teljes szolidaritással ragaszkodnak ahhoz, hogy az illető két javaslat változatlanul visszaküldessék a főrendekhez, ujabb megfontolás végett.

Meg vagyunk győződve, hogy a miniszterelnök által kifejezett várakozás teljesedni fog és a főrendiház többsége alkalmazkodik a nemzet akaratához.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

— Az „Aradi Közlöny" távirati tudósitása. —

Budapest, október 18.

Kezdete d. e. 10 órakor.

Elnök: Bánffy Dezső br.

Jegyzők: Perczel Béni, Papp Elek és Schöber Ernő.

A kormány részéről jelen vannak: Wekerle Sándor miniszterelnök, Szilágyi, Festetich gr., Andrássy Gyula gr., Eötvös Loránt br. és Josipovich miniszterek.

Hitelesitették a mult ülés jegyzőkönyvét.

---

táit kell abba beültetni és gondos kezekkel tovább ápolni.

Éppen azért különös hazafiui öröm és lelkesedés fogott el, midőn az Athenaeum irodalmi és könyvnyomda részvénytársaság kiadásában megindult Benedek Elek kiváló magyaros érzésü és izlésü irónk „Magyar Mese- és Mondavilág" czimü öt kötetre tervezett irodalmi vállalata és abból megjelent az első füzet, a kitünő érdemü szerző tájékoztató soraival, a melyből megtudjuk, hogy Benedek Elek terve megirni a magyar nép mesemondó hangján a létező és ma még meglelhető meséket, mondákat és regéket és pedig megirni a honfoglalás ezer éves ünnepére a szinét-javát ama meséknek, mondáknak és regéknek, amelyeket a magyar nép költő tehetsége ezer évnek leforgásán teremtett. Már ez a hazafias vállalkozás maga is különös méltánylást érdemel. Azt a bámulatos szorgalmat pedig, amelylyel ezeket az ország minden zegében-zugában a nép ajkán élő vagy a különféle gyüjteményekben és folyóiratokban szétszórt és csakugyan ezekben a vaskos kötetekben eltemetett meséket, mondákat összekereste, összegyüjtötte és csinos nyelvezettel ujra megirta, eléggé méltányolni alig lehet. És én még ennél a hangyaszorgalomnál is jobban bámulom Benedek Elek ügyességét és finom érzékét ezeknek a különböző, egymástól évszázadok által elválasztott korszakokból, az ország legtávolabb vidékeiről származó és az ottani nyelvszokásokkal és felfogással elénk állitott meséknek és regéknek egyöntetü, élvezetes feldolgozása körül. Annyira óvatos, annyira vigyáz, hogy ezeket az eredeti népköltészeti alkotásokat ki ne forgassa eredeti jellegükből, hanem meghagyja azokat eredeti üdeségükben. Ha talán hasonlattal élhetünk, akként lehetne jellemezni Benedek Elek meseirását, hogy abban a csokorban, amelyet mese-gyüjteményében nyujt, csak a kötés müvészi, a virágok ellenben eredeti üdeségükben megmaradtak, amint azok a mezőn találhatók. Nem olyan szalon-mesék ezek, a milyeneket külföldi rossz könyvek révén nálunk is sajnos, különösen a külföldi nevelőnők terjesztenek gyermekeink között, amely mesékben csak paraszt figurák vannak, de azoknak gondolkozás módja, izlése tiszta urias és olyan mesterségesen készitett gyermekjátékszerek. Benedek Elek nem közöl egyetlen ilyen müvileg előállitott mesét, regét vagy mondát. Ezek mind a nép ajkán termettek önmaguktól. Nincs szerzőjük, jobban monva szerzőik ismeretlenek. Erről tanuskodik ennek a nagy vállalatnak most megjelent első kötete, melynek teljes czime „Nagyar Mese- és Mondavilág. Ezer év meseköltése." Ez a közel 500 lapra terjedő kötet 60 mesét tartalmaz, melyeknek czimei a következők: „A csodaszarvas" (A magyarok öseredetét magában foglaló történeti monda) — „Az égig érő fa" — „Szép czerczeruska" — „A fekete havas" — „Erős János" „Szép Palkó" — „A vitéz szőcs" — „Az aranyszőrü bárány" — „Babszem Jankó" — „A szalonna-fa" — „A csoda-óra" — „Rózsa királyfi" — Bolond Istók" — „Mirkó királyfi" — „A béka" (Az aranyhaju tündér királykisasszony) — „Fekete ország" — „A vasorru bába" — „Az acélgyürü" — „A király nyulai" — „Hammas Jutka" (A rossz fonóból lett királyné) — „A szegényember hegedüje — „Az arany köles" — „A kicsi bojtár" — A „Szerencse és Aldás" — „Krisztus és az oláh pap" — „Szóló szőllő, mosolygó alma, csengő baraczk" — „Vár és forrás" — „A lompos medve" — „A csonka torony" — „Krisztus és a fösvény asszony" — „Az isten kardja" — „Az uristen és Eva anyánk" (Bukovinai csángó mese) — „A táltos kecske" — „Bálványos vár" — „A tejkut" — „A hadak utja" — „Megölő Istéfán" — „A molnár leánya" — „Mi van a ládikóban?" — „Üssed, üssed botocskám!" — „A fazékfedő" (A három pomarancs) — „A zarándok és az Isten angyala" — „A két szivü királyfi" — „Béka királykisasszony" — „A két borsökröcske" — „Gácsera" — „Rapsóné" — „Szerencsének szerencséje" — „Kigyó Darvitéz és Tatárvitéz" — „Három nemes legény" (A három szerencsepróbáló) — „Venturné" — „Melyik ér többet" (Három becses dolog) — „A rászedett ördög" — „A vörös tehén" — „Jégország királya" — „Az aranygyapjas kosok" — „A tüz" (Krisztus-monda) — „A szegény ember kakasa" — „Világszép Ilona" — „Táltos Jankó."

Ime, mennyi régi ismerősünkkel találkozunk a gyermek-szobából. Többről bizony már egészen meg is feledkeztünk és most annál jobban örülünk a viszontlátás miatt. Csakhogy

A vallás szabad gyakorlata.

Elnök: A javaslat szövegében egy sajtóhiba van, amire fölhivja a Ház figyelmét.

Tudomásul vették.

Sághy Gyula a katholikus vallásra nézve Ugron Gáborral tart, mondván, hogy ez a javaslat azt helytelenül qualifikálja. Majd a felekezeten kivül állás kifejezését kritizálja s azt mondja, hogy ezt is helytelenül konczipiálja a javaslat. A felekezeten kivül állóság nem a történeti fejlődésből, hanem a teljes és tiszta lelkiismereti szabadságtól kö etkezik, de ennek aztán ismét nem felel meg maga a javaslat. Csakhogy a lelkiismereti szabadságból is csak olyan konzekvencziákat szabad levonni, amelyeknek gyakorlati értelmük van. Nálunk a felekezetnélküliség konzekvenciájának levonása egyenesen veszedelmes és épen ezért a felekezetnélküliség kizárása nem visszaesés, amint azt Vlassics Gyula tegnap állitotta. Oda konkludál, hogy a miniszterelnök határozati javaslatát nem fogadja el.

Horánszky Nándor a javaslatnak mindenekelőtt a felekezetnélküliségre vonatkozó részét támadja. A vallásosság egyedüli mérséklője a nagytömegek indulatának, egyedül a vallásosság tartja fön bennünk az erkölcsöt. Gyöngitsük az erkölcsök e feltételét és megbontjuk a társadalom békéjét és nyugalmát és igy veszélyeztetjük magát az államot is. Ha a kathedra számára alkotnánk, akkor értené a mostani törvényhozási vállalkozást. De a törvényhozás köteles a gyakorlati élettel számolni, ezt pedig ez a javaslat nem teszi, mert jelenlegi kisérletével veszélyes térre sodorja a társadalmat. Olyan absurdumok keletkeznek e javaslat konzekvenciaiként, hogy érthetetlen a javaslat e részének fentartása. Ha felekezetté alakulnak az emberek, lehet tanaikban olyan, amit az állam nem hagyhat jóvá. Tehát előáll az eset, hogy a felekezetet nem engedélyezi az állam, de ha ezek aztán felekezetnélküliekké lesznek, ezt meg a törvény megfogja engedni. Ez abszurdum s ehhez nem is járulhat hozzá. (Helyeslés balfelől.) Nem való egyébre ez a mostani erőlködés, minthogy kisegitse a kormányt a zsákutczából, természetesen anélkül, hogy a törvény törvénybe iktatná a vallásszabadságot s hogy ennek konzekvenciáit levonná teljesen. A miniszterelnök határozati javaslatát nem fogadja el, egyebekben már csak azért sem, mert az változatlanul javasolja a javaslatot visszaküldeni a förendekhez. Hiszen a felekezet nélküli gyermekek neveléséről e javaslatban akartak gondoskodni, tehát maguk is változtatni akarták az eredeti szöveget. Hogy mi ez, azt szóló nem érti, kéri tehát a miniszterelnököt, hogy hagyja ki a változatlan szót javaslatából. Erre nézve határozati javaslatot terjeszt be. (Helyeslés balfelől.) Ismétli, a javaslatot elfogadja, de a felekezet nélküliség kihagyásával. Ezért kéri határozati javaslatának elfogadását.

Körösi Sándor betegsége miatt nem vehetett részt az egyházpolitikai vitákban s igy engedelmet kér nézeteinek kifejezésére, annál inkább, mert tapasztalta, hogy a ház meghallgatta már sok egészséges tagjának beteg véleményét is (Zajos derültség.) Ő a Wekerle határozati javaslatát fogadja el, még pedig változatlanul, mert ő változatlanul akarja a javaslatot visszaküldeni a förendeknek. (Helyeslés.) Nem tart Ugron Gáborral, aki el is fogadja, nem is fogadja el a javaslatot. (Derültség.)

Ugron Gábor: Nem azt mondtam, hanem azt, hogy általában elfogadom, de részleteiben nem az egészet.

Körösi Sándor: Hát akkor általánosságban elfogadja, de részleteiben csakugy fogadja el, hogy a javaslatból nem marad semmi. (Zajos derültség) Az állam és az egyház elválasztásának czélját helyesli, mert az állam és az egyházak szövetségében soha sem volt, és nem is lehet soha sem köszönet. Utal Macaulayra, aki igazán irja egyik müvében, hogy 300 esztendő óta pl. a franczia történet nem mutat föl 20 esztendőt, melyben állam és egyház ne állottak volna egymással harczban. (Helyeslés.) A legjobb, a legbölcsebb tehát ketté választani ezt az összeférhetetlen két elemet. A teljes vallásszabadságot ma még nem tartja időszerünek, mert előbb még sok mindent kéne törvénynyel szabályozni. Neki elég a szabad vallás gyakorlata és ezért kijelenti, hogy ő a házasság szabad gyakorlásáról szóló javaslatot elfogadja (Zajos derültség.)

Kemény Pál: Nagyon jól van Sándor bácsi! Szabad házasság gyakorlat! Ez az igazi! (Zajos derültség.)

Körösi Sándor: Kérem elvétettem: a vallás szabad gyakorlatát értem. (Helyeslés.) Wekerle határozati javaslata mellett fog szavazni. (Helyeslés jobb felől.)

Polonyi Géza egy budapesti hirlap mai vezérczikkének a nyomán szóba hozza azt, hogy a kormány ebbe a javaslatba akarta belevenni a gyermekek vallásáról szóló javaslatból s a felekezet nélküliségre vonatkozó szakaszokat. Most aztán az igazságügyi bizottság lefőzésével, amelyben ugyanezt igérik, egyszerüen változatlanul akarja a miniszterelnök a vallás szabad gyakorlatáról szóló javaslatot elfogadtatni, élénken demonstrálva azáltal az egyetértést közte és az igazságügyminiszter között. Nem lehet tehát más a czél, mint az, hogy a módositásokkal a kormány a förendiházban akarja a javaslatot megváltoztatni. Ezt nem helyesli és épen azért, a beadott két javaslat mellőzésével a javaslat részletes tárgyalását sürgeti. (Helyeslések a szélsőbaloldalon.) Azután szóba hozza a kath. autonomiát, amelyet rég óta igér a kormány, de amit még mindig nem akar megcselekedni, de amellett megengedi magának, hogy a kath. alapokat kortes czélra használja. (Helyeslés balfelől.)

Fenyvessy Ferencz a miniszterelnök határozati javaslatát megszavazza. Tulajdonkép azonban azért szól, hogy feleljen Polónyinak vádjára, mintha a kath. alapokat a kortes czélokra használták volna föl. Ott az ellenőrző bizottság, ha az valami hiányt tapasztal, ám szoljon, de csak gyanusitással előállni, az nem járja. Egyébként pedig amit a kormány a kongruában igért, azt megtartotta. (Helyeslés.)

Polonyi Géza személyes kérdésben szólott.

*

Budapest, október 18. (Saját tudósitónk távirata.) A képviselőházi ülés további folyamáról tudósitónk a következőket sürgönyzi:

Eötvös a javaslatot védte nagy tetszés mellett. **Péchy** ellene beszélt a javaslatnak. **Berzeviczy** ráfogásnak bélyegezte Polónyi vádját a közalapokról.

KÜLFÖLD.

A belga király aggodalmai. A minisztertanácsban Lipót király nagyon keserü szavakban nyilatkozott a korábbi, Bernaert-kormány politikájáról. Az uralkodó szerint csak ez a miniszterium az oka azoknak a sikereknek, melyeket a szocziálisták az imént megejtett választásokon arattak. Lipót király nagyon komor szinben látja a jövőt és a helyzetet fölötte komolynak tekinti. Szerinte nem kellett volna az általános szavazati jogot behozni mindaddig, mig a népet erre ki nem nevelik. Az esetben, ha a pótválasztásokon a klerikálisok mind a tizennyolcz brüsszeli kerületet meg nem hóditják, olyan lesz a helyzet, hogy a király nem tehet egyebet, mint hogy fölosztja az uj parlamentet,

—

A beteg czár. Kopenhágából érkezett táviratok szerint a czárt jelenlegi állapota utazásra egyáltalán képtelenné teszi. A czár állapotában olyan feletted kedvezőtlen tünetek mutatkoztak, melyekre a betegség jelenlegi stádiumában egyáltalában nem számitottak. Ez inditotta a Livádiában egybegyült orvosokat a pétervári hivatalos lap külön kiadásában kiadott, ismeretes nyilatkozatra, mely által a komoly helyzetre való tekintettel, fedezni óhajtották magukat a nyilvánosság előtt.

IDŐJÁRÁS.

Légnyomás: reggel 7 órakor 764.5 milliméter, délután 2 órakor 761.7 milliméter. **Hőmérsék**: reggel 7 órakor C° + 5.0, délután 2 órakor C° + 13.4. **Szél iránya és ereje**: reggel 7 órakor DK. 4. délután 2 órakor K. 5. **Felhőzet**: reggel derült, délután derült. **Csapadék az utóbbi 24 órában**: 0 milliméter.

IDŐJÓSLAS.

A központi meteorologiai intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható:

— Október 19. —

Borus. — Nyugaton csapadék. — Hőemelkedés.

HIREK.

Október 19. Péntek. Róm. kath. naptár: Alk. Péter. — Protestáns naptár: Alk. Péter. — Görög-keleti naptár (október 7.): Szergius. — A nap kél 6 óra 9 perczkor, nyugszik 4 óra 49 perczkor.

Szabadsagharczi emléktárgyak országos muzeuma (szinházépület, II-ik emelet) nyitva van mindennap délelőtt 10—12 és délután 2—5 óráig. Belépés dijtalan.

Kölcsey-Könyvtár nyitva van szerdán és szombaton 3—4-ig és pénteken 11—12-ig. Helyiség: Polgári iskola, földszint.

Vonatok közlekedése.

— Érvényes 1894. évi október hó 1-től. —

ARADRÓL		ARADRA	
Budapest felé indul:		*Budapest felől érkezik:*	
Nagyvárad reggel	5.18	Vv. Csabáról reggel	9.10
Szolnokig d. u.	3.56	Nagyvárad este	8.42
Gyorsvonat reggel	8.20	Személyvonat reggel	6.10
Személyvonat d. e.	11.30	Személyvonat d. u.	3.55
Személyvonat este	9.45	Gyorsvonat este	6.55
Erdély felé:		*Erdély felől:*	
Személyvonat reggel	6.35	Soborsinról reggel	7.—
Soborsinig d. u.	2.30	Gyorsvonat d. e.	8.10
Személyvonat d. u.	4.30	Személyvonat d. e.	11.—
Gyorsvonat este	7.05	Személyvonat este	8.55
Temesvár felé:		*Temesvár felől:*	
Vegyesvonat reggel	6.20	Személyvonat d. e.	10.43
Vegyesvonat d. e.	11.35	Vegyesvonat d. u.	3.44
Személyvonat d. u.	5.—	Vegyesvonat este	10.55
Szeged felé:		*Szeged felől:*	
Személyvonat reggel	5.—	Személyvonat reggel	8.50
Személyvonat d. e.	9.—	Személyvonat este	6.45
Vegyesvonat d. u.	4.20	Személyvonat este	10.—
Gurahonczi felé:		*Gurahonczi felől:*	
Személyvonat reggel	6.40	Személyvonat reggel	8.—
Személyvonat d. u.	5.28	Személyvonat este	6.50
Vegyesvonat d. u.	12.30	Vegyesvonat d. e.	11.43

— **Állami kőbánya Aradmegyében.** A Duna-Tisza-Körös közötti transversalis állami közutnak — amely Bajánál kezdődik és a magyar alföldön nevezetesen Félegyháza, Csongrád, Szentes, Kun-Szt.-Márton, Gyulán át Erdőhegyig (Aradmegyében) megy, s melynek hossza mintegy 300 km. — épitési munkálatai mindenirányban igen előre haladtak, amennyiben a földmunka elkészitése részint vállalati uton, részint házi kezelésben már folyamatban van, részint pedig a legközelebbi napokban megkezdik. A szükséges terméskő és zuzott kavicsot, mint már emlitettük, három ujonnan épitendő és berendezendő kőbánya fogja szolgáltatni. E három kőbánya Nagy-Bátony (Hevesmegye), Tarczal (Zemplénmegye), Csucs (Aradmegye) községek határában fog létesittetni. Az állami kőbányák igen nagy üzemre fognak berendeztetni, mert tervbe van véve, hogy egy, esetleg két vonat szállitmány

---

ezek a mesék, azoknak alakjai egészen uj, valósággal ünnepi köntösben jelennek meg előttünk, mert a jó Benedek Elek teljesen ujra átdolgozta ezeket az ágról-végről összecsoportositott meséket. A hosszadalmasokat összevonta és megélénkitette. A hiányosakat pedig kipótolta olyan ügyesen, hogy ez az uj folt, toldás meg sem látszik rajtuk, mintha csak a fába ágat oltott volna. Van ebben a tekintélyes kötetben régi történelmi monda, keresztény korbeli rege, de legtöbb olyan mese és rege, a melynek valóban nincs kora, mert mindig uj marad előttünk, pedig már öt-hat száz esztendeje forog szájról-szájra. A mese szövegének érdekességét csak emeli az a sok szép rajz, a melyeket Széchy Gyula rajzolt a szöveghez. Némelyik meséhez két-három szép rajz is van, ugy hogy ez a csinos kötet, amellett, hogy mesekönyv, képes-könyv is, melyben magukat a sikerült ábrázolatokat és érdemes megtekinteni.

Különben a kötetnek külső, rendkivüli diszes kiállitása és valóban remek kötése arra vall, hogy ez a könyv nem csupán a serdültebb gyermekek kedvencz olvasmányának van szánva, hanem mint diszmunka is méltán igényt tarthat minden jó magyar család szalon-asztalán. Ezt az első kötetet épen ilyen diszben és hasonló érdekes tartalommal gyors egymás utánban követni fogja a többi négy kötet is, ugy hogy 1896 évre, a millennium ünnepére előttünk lesz a mese- és mondavilágnak lehetőleg kimeritő könyvtára. A kötet ára diszkötésben csak 3 frt. DELTA.

nak kell naponkint indulni, hogy a nagy müut 1896. év végére készen lehessen. Ily nagy terjedelmü utépitkezés hazánkban még nem végeztetett s az egész végrehajtás és épitkezés a legujabb vivmányok fölhasználásával fog történni, igy pl. a zuzott kavics lehengerlése végett 10 drb. legujabb rendszerü gőzhengor is fog beszereztetni. Az összes költségek a nagy Tisza-hid kivetelével, melynek kiépitése későbbre marad, 3 és fél millió forinttal vannak előirányozva.

— **Minta a szoborrácsozatról.** A vértanuszobor rácsozatra kiirt pályázat — mint már jeleztük — lejárt, s több vállalkozó akadt a munka teljesitésére. Ezek egyike már fel is küldte a maga mintáját a polgármesterhez. A minta az előszobában áll. Egyszerü fekete rács, komoly, de nem szobor köré való, ha másért nem azért is, mert nagyon magas. A bizottsági tagok e véleményen vannak róla.

— **A csendőrség vizsgálata.** Tegnap utazott el Aradról Stesser György, m. kir. csendőrezredes, ki az itteni szárny megvizsgálására küldetett ki. Az ezredes előbb a kerülethez tartozó örsöket vizsgálta meg, majd a szárnyat, s a mindenütt tapasztalt rendről a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott, amire bizonynyal büszkék a mi derék csendőreink.

— **Ellenőrző szemlék.** Tegnap kezdődtek meg Aradon az ellenőrző szemlék, melyeket a várban tartanak meg. A szemlére számos tartalékos volt behiva. A szemléken az első napokban a helybeli, majd a vidéki illetőségüek kerültek ellenőrzésre. A szemlék f. hó 23-án fejeződnek be.

— **Az aradi és csanádi egyesült vasutak** Kovácsháza állomásától Ref.-Dombegyházig vezetett keskeny vágányu gőzmozdonyu mezőgazdasági iparvasutnak forgalomba helyezésére a kereskedelemügyi miniszter megadta az engedélyt. Egyidejüleg jóváhagyta, hogy a vasutüzem részére engedélyezett telephonvezeték, a kovácsházi főszolgabirói hivatalba is bevezettessék. Ugyancsak ezen vasut czéljaira szükséges közutaknak átengedése tárgyában a törvényhatósági bizottság által hozott határozatot jóváhagyta, a határozat azon részére vonatkozólag azonban, mely a szóban levő vasutvállalatnak a közuti alapból, a kikötött feltételek mellett esetleg törzsrészvények jegyzése által való segélyezését kilátásba helyezi, — elhatározását azon időre tartotta fenn, midőn ezen vállalatnak közérdekü vállalattá leendő átalakulása be fog következni.

— **Jogot hallgató aradi kisasszonyok.** Mint levelezőnk irja, a kecskeméti jogakadémia az egyedüli főiskola ma az országban, amelynek női hallgatói is vannak. Curtutiu Hermin és Valér kisasszonyok, Curtutiu Mózes aradi ügyvéd leányai ugyanis mint rendes hallgatók vannak beiratkozva az intézetbe és szorgalmasan hallgatják az előadásokat, bár még egyáltalán nem bizonyosak abban, hogy diplomájuk alapján és tudományukkal a magyar igazságszolgáltatást szolgálhatják. Egyébként lehetséges, hogy ez nincs is szándékukban.

— **Az ekvitáczió Aradon.** Ismét nyerni fog élénkségben Arad város társadalma, amenynyiben a közös hadsereg 7. lovas-dandáriskoláját — mint irtuk — Aradra helyezték, hol április végeig marad. Az ekvitáczió a cs. és kir. gyalogság tisztjeinek ama részét képezi ki, akik esetleg segédtiszti szolgálatot teljesitenek, vagy előhaladásukhoz a lovaglás megtanulását szükségesnek találják. Az ekvitáczió tagjait, kik tegnap érkeztek meg, a helyben állomásozó huszártisztek ünnepélyesen, diszben fogadták.

— **Hol vizsgáznak az önkéntesek?** A hadügyminiszter legujabb rendelete szerint a hetedik hadtesthez tartozó lovassági önkéntesek ezentul Kassán, a tüzér-önkéntesek pedig Nagy-Szebenben járnak az egyéves önk. iskolába. A szekerész-önkénteseknek jövőre csakis Budapesten, Bécsben és Prágában lehet szolgálni.

— **Roncsoló toroklob.** A hideg ködös napokkal kezdődnek a mindenféle torok-betegségek, melyek elől alig tud védekezni az orvosi tudomány. Simándon — mint levelezőnk irja — fellépett a toroklob és négy eset közül kettő megishalt.

— **A hadsereg köréből.** Ő felsége az első osztályu vaskoronarendet adományozta: Bechtolsheim Antal báró altábornagynak, a 13. hadtest parancsnokának és zágrábi vezénylő tábornoknak és Lobkowitz Rudolf herczegnek, a 4. hadtest parancsnokának, budapesti vezénylő tábornoknak, mindkettőnek a harmadosztályu hadi ékitménnyel, továbbá Üxkül-Gyllenbant Sándor grófnak, a 2. hadtest parancsnokának és bécsi vezénylő tábornoknak, és Galgóczy Antalnak a 10. hadtest parancsnokának és przemysli vezénylő tábornoknak, utóbbinak a harmadik osztályu hadi ékitménnyel.

— **Áporkai Eszti** Aradon van. Nem személyi hir akar ez lenni, csupán dokumentálása annak, hogy a testvéri szeretetet a hideg muszka klima sem tudja elhervasztani. Mert Aporkai Eszti az aradi szintársulatnál müködő nővérét jött meglátogatni és pedig egyenesen Szentpétervárról, az orosz fővárosból. Aporkai Eszti, a nagyon szép asszony távolléte alatt csak megszépült, mondhatni megfiatalodott, s nagy feltünést keltett, midőn végig kocsizott az Andrássy-téren. Aradon pár napig marad, aztán — amint halljuk — visszautazik Szentpétervárra, hol egy szintársulatnak a tagja. Azt is mondják, hogy üdvözletet is hozott a messze idegenből az öreg Panyitzkynak.

— **Az uj sommás eljárás.** Az uj sommás eljárás tanulmányozására Berlinbe és Boroszlóba október 21-én elutaznak: dr. Ivánkovics Sándor, dr. Nyilassy Pál, Reiniger Jakab, dr. Rósa Izsó, dr. Szivessy László, dr. Wégmann Ferencz szegedi és Munkácsi Béla és dr. Wilhelm Arnold hódmezővásárhelyi ügyvédek.

— **Uj honpolgár.** Kohn Alfréd borosjenői lakos tegnapelőtt tette le Szathmáry Gyula kir. tanácsos, alispán előtt a magyar honossági esküt. Egy magyar honpolgárral megint több van.

— **Egy uj vasutépités biztositva.** Nagy-Szent-Miklós képviselőtestülete a N.-Sz.-Miklós—Apátfalva, makó—vásárhelyi vasuthoz közlekedéssel majdnem egyhangulag százezer forint hozzájárulási költséget szavazott meg. Ezzel most már a temesvár—sz.-miklósi vasutnak kiépitése Apátfalváig biztositva van.

— **Megégett gyermekleány.** A vétkes gondatlanság egy ujabb, ártatlan áldozatáról ad tudósitást N.-halmágyi levelezőnk. Szirkucza Adám csucsi lakós két éves kis leányát otthon hagyta egyedül a nyilt tüzhely mellett. Mi természetesebb, minthogy a kis leány a tüzzel kezdett játszani, miközben ruhája lángott fogott és ő maga oly nagy égési sebeket szenvedett, hogy pár órai kinos szenvedés után meghalt. A gondatlan szülő ellen vizsgálatot inditottak.

— **Késelő suhanczok.** Ott mulattak a legények Rakszala Mikuláj nagyhalmágyi korcsmájában, a mikor valami legényvirtuson összekaptak Moczika Gyorgye és Dereu Gavrilla, melynek az lett a vége, hogy Moczika előrántotta kését a csizma szárból és nyeléig hátába dőfte Dereu Gavrillának, ki állóhelyében összerogyott. A késelő suhanczot a csendőrség rögtön elfogta, sérültet pedig gondozás alá vették.

— **Elmaradt disznótór.** Zdrinka Sándor borosjenői gazdánál vagy két hete nem beszéltek egyébről, mint arról a disznótorrol, melyet akkor fognak tartani, ha majd a szépen hizó kocát le fogják vágni. Már napot is tüztek ki mikor ez a nagy esemény véghez fog menni, még a meghivandókat is kezdték összeállitani és most egyszerre vége mindennek. Valami gaz kópé, esetleg kópék egy éjjel a hét folyamán ellopták a kocát. A nyomozás erősen folyik, még pedig azzal a könnyebbséggel, hogy — zsidó nem lehetett a tolvaj, mert annak tiltva van sertést enni.

— **Meglopott kereskedő.** Kohn Alfréd borosjenői kereskedőt — mint onnan irják nekünk — a hét folyamán meglopták. Az üzlet ajtaját feltörték és miután a kézi pénztárban nem találtak semmit, több, csekélyebb értékü árut vittek el magukkal a mindeddig ismeretlen tettesek.

— **Hova lettek a lovak?** Borosjenői levelezőnk irja: Popa Tógyer és Jerkosán Mikuláj gazdáknak egy éjjel lopták el a lovait. Valószinü, hogy egy ember a két ló tolvaja. Eddig még nem sikerült kinyomozni az ismeretlen lókötőt.

— **Véres szerelmi tragédia** játszódott le mult vasárnap Karlova torontálmegyei községben. Egy Gyuricsin Stevo nevezetü odavaló fiatal szerb legény beleszeretett Vuits Gyura gazdag paraszt gyönyörü szép leányába s a leány viszonozta a legény szerelmét, de az apa mit se akart tudni kettejüknek házasságáról. Torontáli szokás szerint a legény egyszerüen megszöktette a leányt s pár napig boldogan éltek együtt, a midőn egyszerre csak megjelent az apa s erőszakkal visszavitte haza a leányát. Ez a csufság végtelenül elkeseritette a legényt, mert a lányszöktetés azon a vidéken jóformán bevett népszokás s rendszerint házassággal szokott végződni. Boszut esküdött a szivtelen apának s pisztolyt vásárolva, elment vasárnap a templom elé. Mikor Vuits elhaladt mellette, odaszólt neki, hogy pár szava volna hozzája, de az öreg durván visszautasitotta, mire a legény előrántotta a pisztolyt és rálőtt Vuitsra, a ki jobb szemén találva, holtan rogyott össze. Az elrémült gyilkos ekkor haza rohant s mellbe lőtte magát. A Nagykikindáról odahivott vizsgálóbiró még kihallgathatta, de ezután pár órára meghalt.

— **Pályázatok.** Német tolmácsi állásra a zólyomi járásbiróságnál 2 hét alatt; aljegyzői állásra a zombori törvényszéknél 2 hét alatt; jegyzői állásra a kézdi-vásárhelyi törvényszéknél 2 hét alatt; 2 czukorgyári ellenőri állásra a pénzügyminiszteriumnál nov. 2-áig; fogházőrmesteri állásra a fiumei törvényszéknél nov. 30-ig.

HYMEN.

Frölich Nándor derék aradi iparos eljegyezte Grüner Anna kisasszonyt, Grüner Manó tauczi kereskedő kedves leányát.

GYÁSZROVAT.

† **Rónay Alajos.** A Rónay családot ismét nagy gyász érte. Kis-zombori Rónay Alajos hosszas szenvedés után meghalt f. hó 17-én. A halálesetre vonatkozó gyászjelentés igy hangzik: Zombori Rónay Mihály cs. és kir. hadnagy a Gr. Nádasdy 9 ik huszárezredben és zombori Rónay Elemér joghallgató ugy a saját, mint az összes rokonság nevében fájdalommal jelentik, hogy szeretett és felejthetetlen édes atyjuk zombori Rónay Alajos szerdán, f. hó 17-én délelőtt háromnegyed 10 órakor a halotti szentségek fölvétele után életének 53-ik évében, hosszas szenvedés után elhunyt. A boldogultnak hült tetemei folyó hó 19-én délelőtt 10 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartásai szerint beszenteltetni és a kis-zombori sirkertben levő családi sirboltban örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szentmiseáldozat pedig pénteken, f. hó 19-én délelőtt $^1/_2$11 órakor fog a kis-zombori kegyuri templomban a Mindenhatónak bemutattatni. — Kis-Zombor, 1894. évi október 17.

SZINHÁZ, IRODALOM, MÜVÉSZET.

A szinház müsora:

Október 19. (Péntek) Charlie nénje, angol vigjáték. (Másodszor.)
Október 20. (Szombat) A tévedtnő, opera.
Október 21. (Vasárnap) Délután: Allatszelidítőnő, bohózat. Este: Strikke, népszinmü.

A Charlie nénje.

— Angol bohózat 3 felvonásban. Irta: Brandon Thomas; forditotta: Fáy J. Béla; szinre került Aradon először 1894. október hó 18-án. —

(h.) Ötletes, feltaláló képességben gazdag ember lehet ez a Brandon Thomas, hogy a bohózatában olyan eredeti felfogással igyekszik hatni, mely még egyetlen szinmüirónak sem jutott az eszébe, s ezáltal Brandon ur el-

érte azt, hogy kellemes perczeket szerez a sok szomoruság után kaczagni vágyó publikumnak, s hogy jó ideig meglehetős mennyiségü tantiemet vág zsebre a világ különböző országainak még különbözőbb direktoraitól.

Nem az irigység szól belölünk, mert a szerző tényleg megérdemli tisztességesen végzett munkájáért a honoráriumot, söt a tapsot is, amit erre ráadásul kap, de azért mégis ki kell mondanunk, hogy Brandon ur kitünő feketekávéjába sok czukrot talált tenni, s igy nem csoda, ha olykor-olykor émelygést érez-tünk.

Egyik-másik élcze a jóizlés rovására megy, minden hatása mellett is, s ha az előadás ennek daczára nivón maradt, ugy az egyes egyedül az előadó személyzet érdeme.

A darabról mesét adni nem lehetetlen, de mindenesetre hálátlan dolog, mert ez elvenné az érdeklődés élét, az illuziót, melylyel kell a darab iránt viseltetni akkor, midőn azt az emlitett kisebbmérvü hibák daczára a legmelegebben ajánljuk a közönség figyelmébe. Most csak annyit mondunk kóstolóba, hogy a Charlie nénjét voltaképen férfi játsza végig, nőruhában, probára téve ezáltal nevető idegeinket, hogy ez a nő-férfi a legmulatságosabb helyzetekbe kerülve, rengeteg hahotát idéz elő fenn és alant. Végül a párok (négyen) egybekelési ünnepélyre készülnek, amint hogy ez illik egy jónevelésü bohózat, avagy vigjáték zárójelenetében.

A czimszerepet F ó r i s s Pista, ez az általánosan kedvelt komikus adta, s a reá rótt feladat nehézségeivel megküzdve, valóban figyelemreméltót produkált, a külső siker legzajosabb jelei mellett. Már szinreléptekor tapssal fogadták, melyből az előadás végeig bőven volt része.

Mellette F e n y v e s i (Chesney), T o m p a (Wykeham) tüntek ki élénken szinezett játékukkal.

G á l Gyula pompás ezredes volt; B a l a s s a nemkülönben utolsó részletig kidolgozott alakitást mutatott be Spittigueben.

A nők, D e l l i Emma, K a c z é r Nina, N o v á k Irén, R ó n a s z é k i n é kedvesen, értelmesen társalogtak.

A rendezés gyors, a diszletezés igen szép volt. A darabot ma megismétlik.

—

* **A primadonna-kérdés megoldása.** Lapunk f. hó 17-iki számában e czim alatt megirtuk, hogy szinházunk kedvelt primadonnája, R. R é t h y Laura megválik tőlünk és Debreczenbe szerződik. E hirre vonatkozólag a késő éjjeli órákban D e b r e c z e n b ő l, a l e g i l l e t é k e s e b b k é z b ő l t á v i r a t o t k a p t u n k, m e l y s z e r i n t R. R é t h y L a u r a n e m s z e r z ő d i k D e b r e c z e n b e, s n i n c s i s s z á n d é k á b a n e l s z e r z ő d n i.

* **Ilonka csárdás** czim alatt szerzett Kiss Károly egy uj zenedarabot, mely bizonyára népszerüvé válik a farsang alatt. A zenemüvet, mely a napokban jelenik meg nyomtatásban, gróf Z i c h y Károlyné, született Karátsonyi Ilona grófnőnek ajánlotta a szerző.

TÁVIRATOK.

Nagy udvari fogadtatás.

Budapest, október 18. (Saj. tud. táv.) Az aristokraczia tagjai nagyszámban gyülnek össze a fővárosban a küszöbön álló nagy udvari fogadtatás alkalmából. Különösen az udvarképes hölgyek óhajtanak részt venni az ünnepélyben, melyen a királyné is megjelenik.

József főherczeg családjának egy része is Budapestre érkezik ez időre. Megjelennek a fogadtatáson *József* főherczeg és neje *Mária-Dorotya* főherczegnő, és *László* főherczeg.

József főherczeg veje, *Thurn-Taxis* nejével szintén Budapestre akart jönni, de ebben gátolva vannak, s *József Ágost* szintén nem jelenik meg, *mert neje, ő Felsége unokája örvendetes családi eseménynek néz elébe.*

—

Schwarcz Gyula mandátuma.

Budapest, október 18. (Saj. tud. táv.) *Schwarcz* Gyula mandátumával, a ki tudvalevőleg egyetemi tanárrá neveztetett ki, de képviselői megbizó levelét nem tette le, ma délelőtt *Fest* Lajos elnöklete alatt folytatólagosan foglalkozott a képviselőház mentelmi bizottsága. A tegnap megkezdett tárgyalást ma befejezték és a tárgyalás azzal végződött, hogy a bizottság *Schwarcz* Gyula mandátumát egy ellenében az összes szavazatokkal összeférhetetlennek mondta az egyetemi tanársággal.

A ház bizonynyal jóvá fogja hagyni a bizottság határozatát és ennek folytán *Schwarcz* Gyula kerületében uj választás lesz.

—

A magánórák.

Budapest, október 18. (Saját tud. táv.) A közoktatásügyi miniszterium kimondta, hogy a polgári iskolai tanitókat és tanitónőket a magánórák adásától eltiltani nem lehet.

—

Jakabffy Tódor pöre.

Budapest, október 18. (Saj. tud. táv.) Az esküdtszék ma érdekes ügy felett tárgyalt. *Üchtritz* Zsigmond báró tavaly egy előkelő pénzintézetnél 100,000 frtot helyezett el, s arról magának az egész világra szóló hitellevelet állittatott ki. Három héttel utóbb egy párisi pénzintézet kérdést intézett Budapestre, hogy a 100,000 frtot kifizetheti-e, a helyeslő válaszra a pénzt ki is fizette. Utóbb hasonló kérdés érkezett Alexandriából, amire innen azt válaszolták, hogy az összeg már fel van véve, mire az alexandriai intezet az illetőt mint csalót letartóztatta. Ekkor kiderült, hogy az a csaló, aki Párisban fölvette a pénzt, s nem az, aki Alexandriában jelentkezett. A »Magyarország« ezután azt irta, hogy a párisi csaló nem más mint — *Jakabffy* Tódor.

Jakabffy ezért rágalmazás czimén sajtópört inditott.

A czikk szerzőjéül ifj. *Báttaszéki* Lajos jelentkezett. Ma, a vádlevél felolvasása után a következő kijelentést tette:

— A közleményt a többi lapok közlései után irtam. Azóta megtudtam, hogy a hirnek semmi tényleges alapja nincsen, s azért őszintén sajnálom, hogy megirtam.

Azt is bevallja, hogy a többi lapok *Jakabffy* nevét nem irták ki, de a személyleirás annyira talált, hogy ő jogosultnak tartotta *Jakabffy* nevét is kiirni.

Jakabffy védője ezt a kijelentést tudomásul veszi, de azért a tárgyalást kéri folytatni.

Budapest, okt. 18. (Saj. tud. táv.) Az esküdtszék *Báttaszékit* rágalmazásban vétkesnek mondotta ki, s a biróság ez alapon elitélte 14 napi fogházra és tiz forint birságra.

—

Uj főispán.

Budapest, október 18. (Saj. tud. táv.) A király Sopronmegye alispánját, *Simon* Ödönt kinevezte a megye főispánjává.

—

Vasutak tárgyalása.

Bécs, október 18. (Saj. tud. táv.) Az orosz vasutak képviselői jövő szombaton ideérkeznek, hogy az osztrák-magyar-orosz forgalomban létesitendő alacsonyabb dijszabásra vonatkozó tárgyalásokon, melyek október 22-én megkezdődnek, részt vegyenek.

Lévay bankár szökése.

Berlin, október 18. (Saj. tud. táv.) *Lévay* bankár, kinek ügye oly nagy sensátiót keltett, a meczenzi börtönből megszökött s eddig nem sikerült elfogni.

—

Megbüntetett oláh diákok.

Bukarest, október 18. (Saj. tud. táv.) Az egyetemi rektor *szigoru megrovásra itélte* azon egyetemi hallgatókat, akik a multkori magyar ellenes és megbüntetett tüntetők mellett tüntettek. *A cultus miniszter a rektor itéletét megváltoztatni követeli akkép, hogy az összes tüntetők az egyetemből kizárandók.*

—

Államférfiak elfogatása.

Madrid, okt. 18. (Saj. tud. távirata.) Nagy feltünést keltett mindenfelé több előkelő államférfi, köztük egy volt miniszter letartóztatása, kik sikkasztás gyanuja alatt vád alá helyeztettek.

—

A pápa encyclicája.

Róma, okt. 18. (Saj. tud. távirata.) *XIII. Leo* pápa az anglikan egyházhoz encyclikát intézett, mely állitólag igen nagy horderejü.

—

A czár állapota.

Pétervár, október 18. (Saj. tud. táv.) *Sándor* czár állapota észrevehetőleg roszszabbra fordult, általános gyöngeség állott be, mivel ereje rohamosan hanyatlik.

—

Megégett betegek.

New-York, október 18. (Saj. tud. táv.) Houstonban a kórház leégett, az épületbe *beleégett tiz beteg és négy ápoló apácza.*

—

Lázongó amerikalak.

Newyork, okt. 18. (Saj. tud. táv.) Tegnap Washingtonban, Ohio államban a törvényszéki palota előtt, nagy néptömeg gyült össze, hogy egy négert, kit erkölcsiség elleni vétség miatt fegyházra itéltek, meglyncheljen. *A miliczia a tömegre lőtt, 5 ember meghalt, 23 megsebesült.* A városban nagy az izgatottság. Ejjel 11 órakor a törvényszéki palota emberekkel van körülvéve.

KÖZGAZDASÁG.

Világosság lőn.

— Valami az A u e r-féle gáz izzólámpák fényéről. —

Igen érdekes czikket forditott számunkra B a r t s c h t Alajos, az aradi légszeszvilágitási társulat titkára.

A czikk a fenti czim alatt a párisi „Figáró" október 2-iki számában jelent meg, s a következő:

*

Alig két napja, hogy a „Figaró" „Echó"-jában a város mérnökeinek előterjesztettük előfizetőnk egyikének az Avenue des Champs-Elysées rossz világitása iránti panaszát, egyidejüleg utalva a város tereinek, nevezetesen a Place de la Concorde és a Place du Théâtre Francais világitásának szerencsés átváltóztatására, mely az Auer-féle gáz-izzólámpák alkalmazásba vételével eléretett.

Ma megtudtuk, hogy tiszteletreméltó levelezőnk még a levél megirása előtt elégtételt nyert, minthogy a Champs-Elysées világitásának átváltóztatása a város tanácsában már hetekkel ezelőtt elhatározott dolog volt s tegnap reggel szerelték a munkások az első kandelábereket.

Az 1817 év óta, midőn a Passage des Panoramas-ban az első gázlángok lettek berendezve, Páris világitása folyton javittatott.

Igen hosszu időn át egyed uralkodó volt a légszesz, fényes pályafutását később a villa-

mosság fenyegette. De mily nehézségek, viszszásságok eredtek egyszersmind ebből!

Hosszadalmas és költséges volt a berendezés, igen drága a fentartás a várost keresztülkasul szelő villamos áramo'kból eredő veszély igen nagy, a világításnak, a vezetékekben gyakran előforduit hirtelen törésekből származott szabálytalansága nagy mérvben háborító sb.

Ezen akadályok daczára a villamosság győzedelmet aratni látszott a midőn a legelmésebb, a legfényesebb találmányok egyike a légszesznek ujabb előnyöket nyujtott, a midőn azt felruházta oly tulajdonságokkal, melyek egyébként kizárólag a villanyosságéi voltak.

A dr. Karl Auer von Welsbach által feltalált gázizzófény-rendszerről van szó, mely ugy szólván forradalmat idézett elő a mostankori világitás terén. Csodálatos volt e találmány ipari sikere, mely a világitó fény hatályossága, föltétlen nyugalma és nagy takarékosságának köszönhető, mert a világitó fény egyenlő ereje mellett az „Auer"-lámpa ötszörte kevesebb légszeszt fogyasztmint más égecsek, végül egészségtani szempontból is a legjobb. — Tényleg alig hevit és sohasem kormosit. Ennek következtében nem rontja a levegőt s ugyanigy nem rongálja, nem feketiti a menyezeteket és kárpitokat. A diadal, melyet a gázvilágitás bármi más nemü rendszerénél fel nem található, e tulajdonságok az „Auer"-lámpának biztositottak, az utánzók eddigi hiábavaló kisérletezései által csak öregbült. Az Auer-tény világitó ereje csodálkozásra inditja a legközönyösebbeket s a legnehezebben kielégithetőknél is dicséretre talál.

De hiján volt eddig e világitás a nyilvános elismerésnek, melyben most Páris városa által részesült, miután ez nyilvános tereinek a roppant költséges kiadások árán létesitendő és fentartandó villamossággal való kivilágitására soká nem birta magát elhatározni. Ott nevezetesen a szürke fényhatásoktól (gris pommelé) tartottak, melyek a carroussel-téri villanyvilágitásnak oly nagy kárára voltak. — A gázizzófénynek hála, ma a Notredametemplom, du Théâtre Francais és Place de la Concorde, csodálatos fénytengerben uszik.

E mellett tekintetbe veendő, hogy a Place de la Concorde e gyönyörü kivilágitása mellesleg el ér egy óránkénti 9625 liternyi légszesz megtakaritást. Ki nem emlékszik vissza a párisiak elámulására, midőn a légszesz-gyár hivatalos helyiségeit egy eddig ismeretlen fényárban sugározni látták? Rövid idő multával lehetetlen volt megszámlálni a kávéházakat, vendéglőket, hivatalos és üzlet helyiségeket, melyek az uj világitó módszert saját előnyükre és szépités czéljából sietve alkalmazták.

Az Auer-féle gáz-izzófény, melyet az Elysée-nek a köztársasági elnök fogadtatása és az ünnepélyek idején át való ékes kivilágitására alakult kezelőség alkalmazott, fejedelmi lakokat is világit, igy Aumale herczeg chantilly-i várlakát, vagy Mathilde herczegnő st. gratien-i kastélyát és mindenütt meghonosul.

Berekesztésül a „Figaró" megjegyzi hogy a 19-ik század, melyet, minthogy ebben a villamosság titokzatos hatalmának csodálatos erejével megismerkedtünk, a villanyosság századának nevezünk, a gázizzófény századává lett. Több ez mint a légszesznek uralkodásába való dicsőséges visszahelyezése, ez az ipari lángelme világitó apotheózisa, mely az élet föltételeket naponta oly mélyen megváltoztatja és javitja.

—

= **Dohánykórók legeltetése.** Az aradi gazdasági egylet a földmivelésügyi m. kir. miniszter urtól vett értesités alapján tudatja az érdekelt gazdaközönséggel, miszerint a dohánykórók legeltetése jövedéki szempontból általánosságban nincs ugyan megengedve, de figyelemmel a tényleg mutatkozó takarmány hiányra, a juhtenyésztéssel foglalkozó dohánytermelőknek előterjesztendő kérelmei alapján a legeltetési engedély esetről-esetre, miként az már a mult évben is történt, a pénzügyi hatóság által mindenkor akadály nélkül meg fog adatni.

= **Az aradi kereskedelmi és iparkamara** irodájában a hivatalos órák alatt betekinthető: A m. kir. államvasutak gépgyára igazgatósága által mintegy 2,900.000 kilogramm nyers vas szállitása tárgyában kibocsátott pályázati hirdetménye. (4901. sz.) A m. kir. államvasutak gépgyára igazgatóságának 1895. évi előirányzatai a gépgyár és a diósgyöri vas- és aczélgy r anyagszükségletéről (4928. sz.) A m. kir. államvasutak aradi üzletvezetőségének különféle leltári anyagok szállitása tárgyában kiirt pályázati hirdetménye (4957. sz) A m. kir. államvasutak gépgyára igazgatósága által mintegy 53.000 klg. festék, 42.000 klg. olaj és 3500 klg. fénymáz szállitása iránt kibocsátott pályázati hirdetménye. (4972. szám.)

—

Budapesti áru és értéktőzsde.

— Gyenes és Balog czég jelentése. —

Budapest, október 18.

Gabonaüzlet: Buzát ma gyengén kinálták, a vételkedv jó volt, az irányzat szilárd lett, elkelt 20,000 mm. néhány krral ma gasabb árakon: Eladások:

	mmázsa	klgramm	frt
Tiszavidéki	300	72.	6.72½
„	300	72.	6.75
„	200	81.2	6.67½
„	200	81.	6.60
„	200	80.	6.60
„	100	79.5	6.47½
Pestvidéki	1500	80.	6.55
Fehérmegyei	1000	79.5	6.60
„	850	79.5	6.57
„	500	79.5	6.57½
Bánáti	2700	80.	6.6 ½
„	3000	79.	6.42½
Bácskai	1000	80.	6.67½
„	2200	78.	6.45
Felső-tiszai	300	81.	6.55
„	2000	80.	6.55
Zab	100		6.20
„	100		6.15
„	100		5.95
„	200		5.80

Határidőüzlet: Amerikából ma külömböző irányzatot jelentettek s a mi tőzsdénk meglehetős lanyhán indult buzára, mig később megszilárdult 1—2 krral, zárlat felé azonban ismét lanyha lett. Tengeri szintén valamivel gyengébben indult, mig az élénkebb vásárlási kedvre némileg megszilárdult. Zab és rozs valamivel lanyhábban.

Zárul 11 órakor:

Buza márczius—április 1894	6.29—6.31
Buza szeptember—október 1894	6.73—6.74
Tengeri május—junius 1894	5.94—5.95
Tengeri őszre	6.35—6.40
Zab márczius—április 1894	6.07—6.09
Zab őszre	5.85—5.86
Káposztarepcze	11.25——.—

Külföld: New-York: buzára ⅛— lanyhább, tengerire ⅛ szilárdabb, Chicago: buzára ⅛, tengerire ⅛—⅜ szilárdabb, Páris tartott, Liverpool szilárd, London változatlan.

Értéktőzsde: Már tegnap lanyhult az irányzat, s ma külföldi gyengébb hirekre is igen lanyhán indult, s a gyenge vételkedv következtében ugy zárult is.

Zárul 11 órakor:

Osztrák hitelrészvény	369.60
Magyar hitelrészvény	466.—
Osztrák államvasut	265.25
Rima-Murányi	367.—
Déli vasut	105.25

—

= **Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok.** 1894. évi okt. hó 17-én. Hizott sertés árak: 1. Magyar első rendü: 1. Öreg nehéz (páronkint 400 klgron felüli sulyban) 40.—40.5 krig. Öreg közép (páronkint 300—400 kilogramm sulyban) 40.—40.5 krig. Fiatal nehéz (pkint 320 klgron felüli sulyban) 41.5—42 krig. Fiatal közép (pkint 251—320 kilogr. sulyban) 42.5.—43. krig. Fiatal könnyü (pkint 250 klgr. terjedő sulyban) 46.—47 krig. II. Magyar szedett: Nehéz (páronkint 280 klgron felüli sulyban) 40.—41.5 krig. — Közép (pkint 220—280 klgr. sulyban) 42. —42.5 krig. — Könnyü (pkint 220 klgrig terjedő sulyban) 46.—47 krig. — Szerbiai: Nehéz (pkint 260 klg. felüli sulyban) 41.5—42. krig. Közép (páronkint 220—260 klgr. sulyban) 41.5 42 krig. — Könnyü (páronkint 220 klgrig terjedő sulyban) 41.5—42. krig. Sertéslétszám 1894. okt. hó 15-én volt készlet 171,293 darab. 1894. október hó 16-án felhajtatott: 1962 drb. 1894. október 16-án elszállittatott 4984 drb. 1894. okt. 17-én maradt készletben 172,764 drb. — A hizott sertés üzleti irányzata: Lanyha.

—

Szeszüzlet.

— Október 18. —

Mai jegyzéseink: Készáru nagyban nyers szesz 52.50, kicsinyben 53.— nordó nélkül per 100 liter % beleértve 35 frt fogyasztási adót.

—

Budapesti gabnatőzsde.

— Az „Aradi Közlöny" távirati tudósitása. —

Budapest, október 18. d. u. 5 óra.

	Faj	Irányzat	100 klg. ár frttól	frtig
	Buza bánsági uj	...	6.35	6.60
	Buza tiszavidéki	...	6.40	6.65
	Buza pestvidéki	...	6.35	6.60
	Buza fejérmegyei	...	6.35	6.60
	Buza bácskai	...	6.45	6.70
	Rozs uj, I-ső rendü	...	5.35	5.50
	Rozs uj, II-od rendü	...	5.30	5.35
	Arpa takarmány	...	5.80	6.15
	Arpa égetni való	...	6.40	7.15
	Arpa sörfőzdei	...	7.35	8.50
	Zab	...	5.85	6.20
	Tengeri bánsági	...	6.30	6.40
	Tengeri másnemü	...	—.—	—.—
	Káposzta-repcze bánsági	...	9.40	9.75
	Köles	...	—.—	—.—
Határidőre	Buza szept.-okt.	...	6.28	6.30
	Buza márcz.-ápr.	...	6.73	6.75
	Buza máj.-jun.	...	—.—	—.—
	Rozs szept.-okt	...	5.35	5.37
	Tengeri jul.-aug.	...	—.—	—.—
	Tengeri aug.-szept.	...	—.—	—.—
	Tengeri októberre	...	6.45	6.50
	Zab márcz.-ápr.	...	6.08	6.10
	Zab szept.-okt.	...	5.85	5.87
	Káposzta-repcze aug.-szept. 1894.	...	—.—	—.—

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

E. E. (Szemlak) Tárczáját átolvastuk, bár türe metlenkedő sorai nélkül is megtettük volna. Jelen formájában elfogadható. Legközelebb sorát ejtjük.

—

VIZJELZÉS.

1894. évi október hó 18-án reggel 8 órakor észlelt vizállások, időjárás és hőfokok a marosi és tiszai vizmérczén.

Észlelési állomas	Hőmérsék C°	Időjárás	Vizállás cztimétr.	Jégvastagság cztimétr.
Branyicska	+ 4°	borult	— 44	—
Arad	+ 6°	derült	— 119	—
Makó	+ 7°	derült	— 23	—
Szeged	+ 4°	derült	+ 18	—
Gyoma	—	—	—	—

A + jel a 0 feletti hőmérsék és vizállásokat jelzi.
A — jel a 0 alatti hőmérsék és vizállásokat jelzi.
Arad, 1894. október 18.

A m. kir. folyammérnöki hivatal.

Aradvarosi szinház.

Évi bérlet 21. szám. Havibérlet 1. szám.

Pénteken, 1894. október 19-én

A Charlie nénje.

Angol bohózat 3 felvonásban. Irta: Brandon Thomas. Forditotta: Fáy J. Béla.

SZEMÉLYEK:

Sir Francis Chesney baronet, volt indiai ezredes . . . Gál Gyula.
Stephen Spittigue, oxfordi ügyvéd . . . Balassa J.
Jack Chesney, oxfordi diák . . . Fenyvessi E.
Charlie Wykeham, oxfordi diák . . . Tompa K.
Lord Frank Babberley, oxfordi diák . . . Foriss P.
Brassett, szolga . . . Szendrey M.
Donna Lucia, D'Alvadores, a Charlie nénje Rónaszékiné.
Annie, Spittigue unokahuga . . . Kaczér Nina.
Kitty, Spittigue gyámleánya . . . Delli E.
Ella, árva . . . Novák Irén.

Kezdete 7 órakor.

IDEGENEK NÉVSORA.

— Október 18. —

Fehér Kereszt szálloda: Lonovits István, Makó. Asbóth Gyula, Pankota. Mayer Bernát, Temesvár.

Nádor szálloda: Weisz Ignácz kereskedő, Apácza. Schwarcz Simon kereskedő, Gyula. Adám Józsefné birtokos, Elek. Vajda József gyógyszerész, Makó. Singer Márton földbirtokos, Elek.

Felelős szerkesztő: **Vass Géza.**

13137/894. k. h. 3—3.

Hirdetmény.

A kolera járvány behurczolásának megakadályozása, valamint a járvány befogadása és terjesztésére alkalmas ártalmak eltávolitása érdekéből a nagyméltóságu m. kir. belügyminiszter urnak f. évi 78571. sz. a. kiadott körrendelete alapján a következő óvrendszabályok követését és pontos betartását rendelem el:

1. Vendégfogadósok, korcsmárosok, magán és iparos szállók tulajdonosai, egyletek és intézetek, nemkülönben mindazon magánosok, kik idegen utasoknak, iparos segédeknek, munkásoknak vagy más idegeneknek szállást adnak, kötelesek a Gácsországból, Bukovinából, nemkülönben a Mármaros vármegyéből érkező utasokat a beszállásuk után azonnal soron kivül, a napnak vagy éjnek bármely szakában a rendőrkapitányi hivatalnál bejelenteni;

2. vendégfogadók, korcsmák és több lakót magokban foglaló házak tulajdonosai kötelesek a trágyát és szemetet az udvarokból mindennap, a kisebb házak tulajdonosai pedig minden harmadnap kihordatni, az udvart és házelejét, folyókákat naponta felsepertetni, szemetes vermet, emésztő gödröt, vizlevezető folyókákat naponta mésztejjel fertőtleniteni;

3. az utczára, vagy folyókába szennyes vizet önteni, elhullott állatot, vagy bármi állati és egyéb hulladékot kidobni a legszigorubb büntetés terhe alatt tilos;

4. minden háztulajdonos köteles árnyékszékét, ha az egy éve nem tisztittatott, sürgősen kitisztittatni, udvarán egy kádba mésztejet tartani (1 rész nyers mész 5 rész vizbe megoltva) s ezen folyadékból az árnyékszékbe minden ülőhelyre 5—5 litert számitva, harmadnaponként beönteni;

5. a lakosztályok tisztán tartandók, a szobák reggel és este jól szellőztetendők;

6. szük udvari házak kapui kora reggeltől késő estig tárva tartandók;

7. a kutak tisztán tartandók, fedéllel ellátandók s azok közelében azok vizével mosni sem ruhát, sem edényt nem szabad. A kutak mellett netán levő gödrös helyek tiszta földdel feltöltendők, a pocsolyák felszáritandók, a szárnyas állatok förösztői a kuttól eltávolitandók, nehogy a kut vize a szennyes viz leszivárgása által ivásra alkalmatlanná váljék. A rossz vizü kutak használata mellőzendő s csak a megjelölt jóvizü kutak vize élvezendő. Ugyszintén kerülendő a Maros folyó vizének élvezetre való használata, elkerülhetlen esetben használva előbb felforralandó, aztán kihütendő, mert köztudomásu, hogy a folyó vizek élvezete terjeszti a ragály csiráit;

8. a mészárszékek, hentesek, ugyszintén a piaczon áruló hentesek vágótőkéi, asztalai és a mérlegek, nemkülönben a vendéglősök, korcsmárosok, czukrászok és ételkifőzők asztalai, edényei a legtisztábban tartandók, megromlott hust, hamisitott tejet vagy éretlen, romlott gyümölcsöt (a párolásra szánt félérett kivételével) üzleti helyiségekben vagy piaczon elárusitani, forgalomba hozni a legszigorubb büntetés terhe alatt tiltatik, élvezetre nem alkalmas tápszerek elkoboztatni és megsemmisittetni fognak;

9. a ragályfogó áruk raktárai, mint csont és rongy gyüjtő telepek állandóan fertőtlenitendők s tisztán tartásukra kiváló gond forditandó;

10. a sertés hizlaló telepek, sertés ólak, istállók, szárnyas állatok ketreczei tisztán tartandók;

11. nem élő, de még friss halak árulása csak d. u. 4 óráig engedtetik meg. Az el nem árusitott halak pedig a már kiadott meghagyásban foglalt módon megszáritandók;

12. bérkocsik, fuvarosok és a közuti lóvasu állóhelyei, ugy a városban, mint a vasuti állomásnál naponta többször felseprendők, a trágya eltávolitandó és a külön kiadott utasitáshoz képest mésztejjel fertőtlenitendők;

13. a lakosság által a legelső alkalommal észrevett gyanus, hasmenéssel vagy hányással járó megbetegedés a rendőrkapitányi, illetve orvosi hivatalnál azonnal bejelentendő.

Kik a jelen hirdetményben foglalt óvintézkedéseket nem foganatositják, kihágást követnek el és az 1876. évi XIV. t. cz. 7. §-ában előirt pénzbirsággal fognak büntettetni.

Az óvintézkedések foganatositásának ellenőrzésére az összes rendőri személyzet utasittatik.

Kelt Aradon, 1894. évi szeptember hó 24-én, a város r. kapitányi hivatala mint I-ső foku egészségügyi hatóság.

Sarlot Domokos
főkapitány.

13137 | 1894. k. h. 3—3

Hirdetmény.

Figyelmeztetem a mészáros és hentes iparosokat, bárányvágókat, hogy a hús szállitására használni szokott kocsik és gyékénytakarók tisztaságára különös gondot forditsanak, miután a tisztátalan szennyes kocsiknak használata a vágóhídi igazgató ur által a tőlem nyert felhatalmazás folytán megengedtetni nem fog.

Továbbá figyelmeztetem mindazokat, kik a vágóhídon megjelennek, hogy a vágóhídi igazgató ur által a köztisztaság érdekéből kiadott intézkedéseket a következmények terhe alatt pontosan betartani és követni tartoznak.

Kelt Aradon, 1894. évi szeptember hó 24-én a város r.-kapitányi hivatala, mint I-ső fokú egészségügyi hatóság.

Sarlot,
főkapitány.

19477/894 3—3

Hirdetés.

A nagyméltóságu földmivelésügyi magy. kir. miniszter ur 57505/894. sz. a. kelt rendelete nyomán ezennel közhirré tétetik, hogy szarvasmarhák, juhok, kecskék és sertések Magyarországból Styriába csak levágás végett és csupán vaspályán szállithatók.

Arad, 1894. szeptember 29-én.

A városi tanács.

Rozsnyay Mátyás

gyógyszertára

és művegytani laboratoriuma

Aradon, Szabadságtér.

Szivesen ajánlkozik minden **bárhol és bárki által hirdetett** gyógyszer-különlegesség beszerzésére, s készletben tart következő megbizható hatásu szereket:

Chínin-czukor és Chínin csokol dé gyermekeknek könnyen beadható hideglelés elleni szer, melyet a magyar orvosok és természetvizsgálók pályadijjal koszoruztak. Mind az 5 világrészben el van terjedve. Egy darab 6 kr.

Misera-cseppek, dr. Häger javitott recéptje szerint, legmegbizhatóbb szer hideglelés ellen felnőttek számára. Egy üveg 75 kr.

Circassian. Biztos hatásu és ártalmatlan szerekből összeállitott hajfestőszer — Egy üveg 1 frt 40 kr.

Dr. Brnatzik fogcseppje. Bármely fogfájást azonnal megszüntet. 1 üveg 35 kr

A Rozsnyay-féle **Serail-arczkenőcs.** Az arczon mutatkozó szeplők, pattanások és májfoltok elüzésére a legalkalmasabb szer, mely bőrszépit hatásában minden más szert felülmul. Egy kis tégely 70 kr. és egy nagy tégely 1 frt.

Anosmin. A lábizzadás és feltörés ellen biztosan használható. Egy üveg 50 kr.

Valódi tokaji bor. Kitünő minőségüek, dr. Szabó Gyula világhirü pincéjéből. Ára 1 üvegnek 8 és frt.

Ménesi aszúbor. Egy 35 centl. üveg 1 frt 50 krajczár.

Chinabor. 2‰ Chinatartalommal. Egy 30 centiliteres üveg 1 frt.

Vasas Chinabor. 2‰ Chinin- és vasoxydtartalommal Egy 30 centlit. üveg 1 frt.

Pepsinbor. 2.5‰ tartalommal. Egy 20 centiliteres üveg 1 frt.

Üvegmaró tinta. Egy üveg 1 frt.

Salon-bengáli tüzek. Füst és szag nélkül, vörös fehér és sárga szinben. Egy kr 2 frt.

Magnesium fáklyák. 150 normal gyertyafénynyel. Hat percig égő, 1 drb 60 kr. 12 perczig égő, 1 drb 1 frt 10 kr. 24 perczig égő, 1 drb. 2 frt 10 kr.

Iroda tintapor. (Fekete vagy violaszinben) 1 adag ¼ literre 10 kr.

Dr. Kepes fagybalzsama. A megfagyott kezet vagy lábat 3—4 nap alatt biztosan meggyógyitja. Egy tégely ára 40 kr.

Lang rheuma ellenes szere. Mindenféle meghülésből eredt rheumás és csuzos fájdalmak ellen igen hires és keresett szer. Egy üveg ára 30 kr.

Dr. Kelen köhögés elleni pora mely minden féle köhögést biztosan gyógyit. Ára 40 kr.

Mindezen gyógyszerek — a pakolási csekély költségek hozzáadásával — bárhova posta utján is elküldetnek.

Ujabban csak ezen gyógyszertárban minden vegyvizsgálásra megbizásunk elfogadtatnak és lelkiismeretesen teljesittetnek.

828.

Arad sz. kir. város polgármesterétől.

79 | 894. pm. 51 9—o2

Hirdetmény.

Arad sz. kir. város közönsége részéről közhirré tétetik, hogy a városi árvapénztárból és a város által kezelt alapokból törlesztési kölcsönök vehetők.

Fizetendő évenkint: 23 évi törlesztésre 8% a melyből töke törlesztésre esik 2% 26 fél évi törlesztésre 7½%, melyből töke törlesztésre 1½% fordittatik. 32 évi törlesztésre 7%, amelyből a tőketörlesztésre 1% számoltatik el. A kölcsönvevők jogában áll kölcsönt a törlesztési időn belül is félévi felmondásra a félévi kamat külömbözet megtéritése mellett visszafizetni.

Arad 1894. január 10.

Salacz Gyula,
királyi tanácsos polgármester.

12386/1894. 3—3

Hirdetmény.

A nagyméltoságu m. kir. belügyministerium 61369/84. II. sz. alatt kelt intezményével jóváhagyott 12757/403 894. sz. szabályrendelet alapján azon ház- és telek-tulajdonosokat, kiknek házuk előtt a járda kövezet vagy asphalt burkolattal ellátva nincsen, felhivom, hogy telkeik előtt a gyalog járót **folyó évi november 30-ig** terjedő idő alatt 1 és fél méter, az ennél keskenyebb járdákat pedig egész szélességben és 15 cm. vastagságban homokréteggel akként láttassák el, hogy a vizfelfogó árok vagy folyóka felé 5 cméternyi eséssel birjon,

Köteles továbbá ház- és telek-tulajdonos a gyalog járók mellett elvonuló vizvezető árkot telke és háza utcza-vonalának hosszában a városi mérnöki hivatal által előirt utasitás és mérték szerint kiásatni és azt tisztán tartani, nemkülönben köteles ezen vizvezető árkokon keresztül a kocsi bejáratnál hidat építtetni s azt folyton jó karban tartani.

Kik ezen rendeletnek eleget nem tesznek, 2 frttól 25 frtig terjedhető pénzbirsággal büntettetnek és ezen büntetésen felül az elmulasztott munka az illető költségére hivatalból fog eszközöltetni.

Tekintve, hogy a Maros vizállása ez idő szerint igen kicsiny, ajánlom, hogy a homokszükségletet az erre utaltak a nagyobb vizállás beállta előtt szerezzék be, mert azon szokásos védekezés, hogy a homokolás a magas vizállás miatt nem eszközölhető, figyelembe vétetni nem fog.

Aradon, 1894. évi szeptember hó 12-én.

Sarlot Domokos
főkapitány.

15714/1894.

Hirdetmény.

A nagymélt földmivelésügyi m. kir. ministeriumnak 42436/94. számu leirata szerint az erdőőri szakvizsgák **folyó évi október hó 22-én** és az erre következő napokon Budapesten, Pozsonyban, Beszterczebányán, Miskolczon, Kassán, Mármaros-Szigeten, Debreczenben, Kolozsvártt, Székely-Udvarhelyen, Brassóban, Nagy-Szebenben, Temesvártt, Zomborban, Pécsett és Szombathelyen, a vadőri vizsgák pedig az erdőőri szakvizsgákkal kapcsolatosan Budapesten, Pozsonyban és Szombathelyen a vármegye házában délelőtt 9 órakor fognak megkezdetni és folytatólag megtartatni.

Felhivatnak mindazok, kik az erdőőri szakvizsgát vagy a vadőri vizsgát letenni szándékoznak, hogy hiteles bizonyitványokkal felszerelt folyamodványaikat a vizsgák székhelyére nézve illetékes kir. erdőfelügyelőkhöz nyujtsák be.

Aradon, 1894. évi augusztus hó 4-én.

A városi tanács.

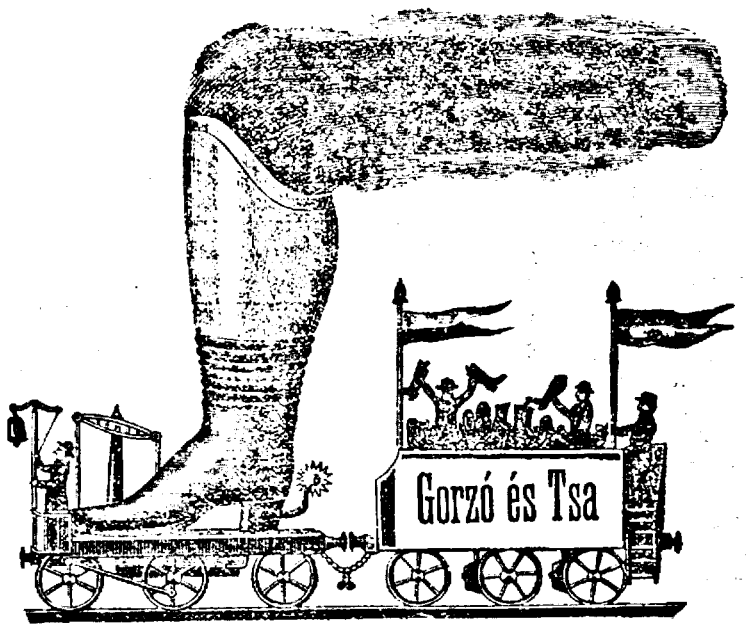

ARADI CZIPŐGYÁR

arad-csanádi vasuti palotában.

Egyéves önkéntesek becses figyelmébe!

Bakkancsok és csizmák

előírás szerint eszközöltetnek.

Van szerencsénk a n. é. közönség becses figyelmét felhivni

dúsan felszerelt czipőgyárunkra,

illetve **raktárunkra,** mely **bárkivel szemben is versen képes** azáltal, hogy **a tömeges mennyiségben való előállitás folytán szolid kivitelü, izléses és amellett olcsó** árakkal szolgálhatunk t. vevőinknek. **Különös figyelmet** forditunk a **mértékutáni megrendelésekre.** Ugyanott javitások is elfogadtatnak.

Gorzó Antal és Társa.

Az élvezetek egyik legolcsóbb és legkellemesebb neme, mely testünket felüditi, zsibbadásnak induló idegeinket napi munkáink teljesitésére képesebbé teszi, vérünk rendes mozgását előnyösen előmozditja s lelkünk kedélyvilágának vidámságát kedves hangulatban tartja a **„fürdés.“**

A fürdés kiválólag a gőzfürdéssel járó dörzsölés (Frotiren) következtében a testről a felbőr lehámlik, a bőr likacsai kitisztulnak s igy lehetővé tétetik, hogy testünk, a belőle kifejlődő s egészségünkre kártékonyan ható maró, sós nedvektől megszabadittassék azáltal egészségünk biztosittatik.

Hogy ezen önmagunk iránt tartozó kötelességünknek lehetőleg eleget tehessünk

Simay István a „Maros“-gőzfürdő tulajdonosa

a fürdési dijakat oly méltányosan állapitotta meg, hogy azt mindenki használhatja.

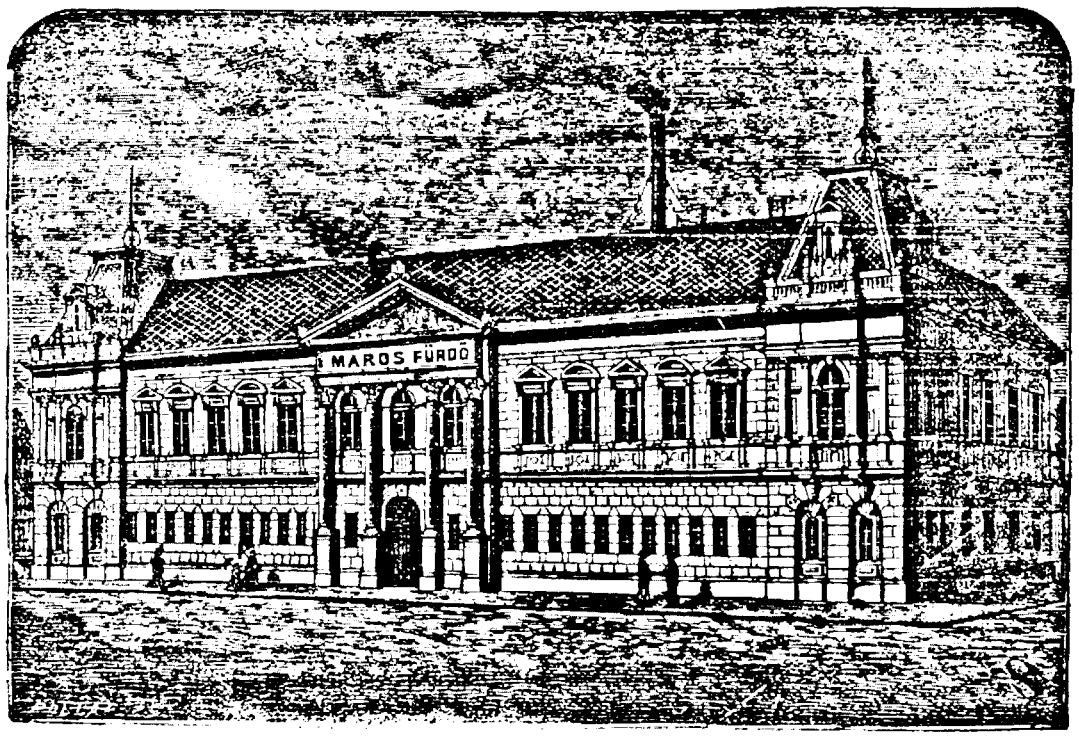

A várótermben hideg étkek és italok mérsékelt árak mellett kiszolgáltatnak

Szürt Maros-ivóviz eladására is havi bérlet nyittatik. Előjegyezni a pénztárnál lehet.

Gőzfürdő.

Egy személy-jegy	— frt 70 kr
10 drb bérlet-jegy	5 frt 70 kr.
Egy deák-jegy	— frt 40 kr.

Uszás-tanitás.

Idényjegygyel együtt	12 frt — kr.

Uszoda.

Egy személy-jegy	— frt 30 kr.
4 darab bérlet-jegy	1 frt — kr.
10 drb bérlet-jegy	2 frt — kr.
Egy gyermek-jegy	— frt 20 kr.
10 drb bérlet-jegy	1 frt 50 kr.

Hideg és gyógy-fürdő.

Egy személy-jegy	— frt 50 kr.
10 drb bérlet-jegy	4 frt 56 kr.
30 drb bérlet-jegy	13 frt 50 kr.
Massassal egy személy	— frt 70 kr.

Vizgyógy.

Egy személyjegy	— frt 50 kr
30 drb bérlet-jegy	13 frt 50 kr

Vas és móor-fürdő.

Egy személy-jegy	1 frt — kr
10 drb bérlet-jegy	9 frt 50 kr

Kád-fürdők.

Ruhával	— frt 50 kr
Ruha nélkül	— frt 40 kr

Villany-fürdő.

Egy személy-jegy	— frt 70 kr.
10 drb bérlet-jegy	6 frt 50 kr.

Külön ruha-dijak.

1 lepedő vagy palást	7 kr.
1 törölköző	3 kr.

Pénztárnyitás nyáron reggeli 6 órakor. télen reggeli 7 órakor.

A Simay-féle gőzfürdő-épületben szemeletben napos vagy hónapos szobák bérelhetők.

A t. cz. birtokos urak figyelmébe!

Aradváros központjában, a szinház közelében lévő Simay-féle gőzfürdő-épület emeleti részében, több utczai, parkettával kipadolt szoba, hónapos vagy éves bérletre szolgálattal kiadó.

A háznál van vizvezeték, szürt Maros-viz, és télen át gőzfütés. 9 —13

1894. évi 6257. I. számhoz.

Hirdetmény.

A birodalmi hadügyminiszterium különféle ruházati és felszerelési tárgyaknak — azok között különösen szörnemüek, csákók, fezek, sisakok, dsidás csapkák, gombok, nyakravalók, bőr és gyapju kesztyük, mindenféle zsinórok, paszományok, kardbojtok, csizmapatkók, nyeregszerszámfélék, főző edények, tábori kulacsok, dobalkatrészek, zsineghevederek, lókefék, talpszegek, sarkantyuk, evőcsészék, gyapjuból készült mellények s lábravalók és sátorczövek szállitását általános pályázat utján szándékozza biztositani.

A vonatkozó **részletes hirdetménynek** a birodalmi hadügyminiszterium által a magyar kereskedelmi miniszter ő nagyméltósága utján eszközölt közzététele a «Budapesti Közlöny« magyar hivatalos lapban legelőbb folyó évi október hó 16-án foganatosittatott.

A közelebbi szállitási feltételek a hadtest intendánsságoknál, a Brünni, Budapesti, Gráczi és Kaiser-Ebersdorfi ruharaktáraknál, valamennyi kereskedelmi- és iparkamaráknál és a Budapesti kereskedelmi muzeumnál és a Budapesti magyar országos iparegyletnél betekinthetők.

Általában a következő jegyzetik meg:

Ajánlkozók csakis osztrák és magyar állampolgárok lehetnek, kiknek megbizhatósága és teljesitő képessége minden kétségen kivül áll. Oly czégek azonban, kik már a hadseregi szállitási társulatok tagjai, ezen pályázatnál figyelembe nem vétetnek. Az ajánlott tárgyak feltétlenül a belföldön és belföldi anyagból készitendők.

A magyar korona országaiból való vállalat nyerteseknél a szállitandó czikkek és az azokhoz szükséges anyagok — amennyicen ez egyáltalán lehetséges — ugyanazon országokban állitandók elő.

A szállitás minta szerint történik.

Az ajánlatok a követelt árak után járó érték 5 százalékos összegü bánatpénzzel együtt **1894. évi deczember hó 1-ig** a birodalmi hadügyminiszteriumnál benyujtandók.

Az ajánlatok meghatározott minta szerint szerkesztendők.

Szállitási részletekre nyertes maradt ajánlkozók óvadékot tartoznak letenni,

Temesvárt, 1894. évi óktóber hó 19-én.

A cs. és kir. 7-ik hadtest intendánssága.

„Aradi Nyomdarészvénytarsaság“ könyvnyomdaja.